

Forest Policy Report

SFI/2023

Коментарі та вдосконалення законопроекту

"Про залучення інвестицій та економічне стимулювання здійснення заходів з лісовідтворення і ведення лісового господарства

Олег Сторчоус

Київ, грудень 2023

About the Project “Sustainable Forestry Implementation” (SFI)

The project “Technical Support to Forest Policy Development and National Forest Inventory Implementation” (SFI) is a project established in the framework of the Bilateral Cooperation Program (BCP) of the Federal Ministry of Food and Agriculture of Germany (BMEL) with the Ministry of Environment and Natural Resources of Ukraine (MENR). It is a continuation of activities started in the forest sector within the German-Ukrainian Agriculture Policy Dialogue (APD) forestry component.

The Project is implemented based on an agreement between GFA Group, the general authorized executor of BMEL, and the State Forest Resources Agency of Ukraine (SFRA) since October 2021. On behalf of GFA Group, the executing agencies - Unique land use GmbH and IAK Agrar Consulting GmbH - are in charge of the implementation jointly with SFRA.

The project aims to support sustainable forest management planning in Ukraine and has a working focus on the results in the Forest Policy and National Forest Inventory.

Author

Oleh Storichous

Disclaimer

This paper is published with assistance of SFI but under the solely responsibility of the author Oleh Storichous under the umbrella of the Sustainable Forestry Implementation (SFI). The whole content, particularly views, presented results, conclusions, suggestions or recommendations mentioned therein belong to the authors and do not necessarily coincide with SFI's positions.

Contacts

Troitska Str. 22-24,

Irpin, Kyiv region

+38 (067) 964-77-02

Зміст

Вступ.....	4
1. Основні шляхами економічного стимулювання впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування, що пропонується визначити законом.....	7
1.1. Компенсації витрат приватним лісовласникам при проведенні ними заходів із лісорозведення.	7
1.2. Впровадження вуглецевих сертифікатів	15
1.3. Укладення договорів на залучення інвестицій	19
1.4. Викуп ділянок для суспільних потреб.....	20
1.5. Застосування прискореної амортизації основних засобів ..	22
2. Щодо принципів економічного стимулювання, визначених проектом закону	23

Вступ

Економічним стимулюванням вважають складову частину економічного механізму управління у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища. Всі економічні регулятори, прямо стосуючись майнових інтересів природокористувачів, призводять до розуміння залежності між економічною вигодою та дотриманням екологічних вимог. Тож економічним стимулом є своєрідне поєднання завдань екологічно сталого розвитку до економічних інтересів.

Чинне природоохоронне законодавство визначає основні види економічного стимулювання в сфері охорони та використання природних ресурсів, що відображені у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища». Зокрема, статтю 48 згаданого Закону вказується, що в Україні здійснюється стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища шляхом:

- а) надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян в разі реалізації ними заходів щодо раціонального використання природних ресурсів... виконанні інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;
- б) надання на пільгових умовах короткострокових і довгострокових позичок для реалізації заходів щодо забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища;
- в) встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;
- г) звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища;
- є) передачі частини коштів фондів охорони навколишнього природного середовища на договірних умовах підприємствам, установам, організаціям і громадянам на заходи для гарантованого зниження викидів і скидів забруднюючих речовин, на розвиток екологічно безпечних технологій та виробництв;
- е) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу.

Лісове законодавство, будучи складовою природоохоронного права, у спеціальному законі – Лісовому кодексі України (стаття 99) визначає, що економічне стимулювання в цій сфері може стосуватися лише заходів з відтворення лісів. Зокрема, закон наголошує, що такі заходи можуть здійснюватися у трьох формах:

1. компенсації витрат власникам лісів і лісокористувачам при впровадженні ними заходів з відтворення лісів та здійснення лісовпорядкування;
2. викупу земельних ділянок приватної форми власності з метою ведення лісового господарства або створення території та об'єктів природно-заповідного фонду;
3. застосування прискореної амортизації основних фондів землеохоронного, лісоохоронного та природоохоронного призначення.

Компенсація витрат здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів.

Порядок економічного стимулювання впровадження заходів з відтворення лісів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Наведена редакція статті 99 Лісового кодексу України відносно нещодавно зазнала змін Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів», що набув чинності 10 липня 2022 року.

Однак, ані попередню редакцію закону, а ні чинну не можна визнати дієвою, і такою що надавала б реальні стимули до розвитку залісення в масштабах країни. Причин тому декілька: і не тільки правового характеру, а переважно економічного, організаційного і частково - соціального. В подальшому дослідженні, наведені причини розглядатимуться більш детально.

На рівні підзаконних актів визначені орієнтири подальших напрямків удосконалення правової бази у цій сфері. Так, абзацом п'ятим підпункту 3 пункту 2 Указу Президента України від 07 червня 2021 року № 228/2021 «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів» Кабінету Міністрів України вказано вжити в установленому порядку заходів щодо запровадження механізмів залучення інвестицій для відновлення лісів та лісорозведення.

Пунктом 545 Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, який затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 року № 221-р, передбачено розроблення законопроекту про залучення інвестицій у лісорозведення.

Слід враховувати, що лісорозведення та в цілому залісення – складні процеси, для вдосконалення яких існує необхідність якісного правового забезпечення при одночасному врахуванні природних, соціальних, економічних і інших факторів. Особливості відтворення лісових ресурсів визначаються їх сутністю - ліс росте на землі і є відновлювальним ресурсом.

Чинне законодавство України визначає цілі збільшення лісів та навіть вказує їх масштаби. Ключовим, у даному контексті є декларативна вимога, передбачена ст. 79 ЛК України, відповідно до якої метою відтворення лісів в Україні є досягнення оптимальної лісистості шляхом створення в максимально короткі строки нових насаджень найбільш економічно та

екологічно доцільними способами і технологіями. Вказана мета проголошена редакцією чинного Лісового кодексу ще у 2006 році, за якою оптимальна лісистість повинна складати 20 % території країни. Зокрема, програма «Ліси України на 2011-2015», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 №977 передбачала що лісистість зросте на 500 тис. га та складатиме 16,1 % території країни . Проте такий масштабний намір до даного часу не досягнутий, і навряд чи буде реалізований у найближчі роки. Тим більш, враховуючи жорсткі економічні умови сьогодення, та катастрофічних наслідків для економіки та суспільства, що завдала та продовжує завдавати російська агресія проти України. Разом з тим, держава протягом останніх двох десятиріч років не забезпечувала належного фінансування проголошених заходів. Так, протягом 2016-2018 р.р. у Державному бюджеті взагалі не передбачалось виділення коштів не лише на створення нових лісів, а й на оплату праці дотаційним лісгосподарським підприємствам галузі, науковим установам тощо.

Якщо в країнах із високим рівнем лісистості державна підтримка на розвиток лісового господарства складає від 9,8 до 23,4 дол. США на 1 га. лісу, то в Україні така підтримка станом на 2015- 2020 р.р становила в середньому 30 центів, що безумовно не сприяє кількісному збільшенню лісового фонду. Так, у 2021 році лісгосподарськими підприємствами, що входять до сфери Держлісагентства створено нових лісів на площі 3,2 тис. га. Протягом 2020-2015 р.р. ці щорічні показники також коливались в межах 2-3 тис. га.

Тож за умови такого фінансування заходів з відновлення лісів Україні потрібно близько 40 років, щоб досягнути проголошеного законом про екологічну політику показника лісистості у 20 %. Принагідно зазначу, що найбільша частка надходжень до державного та місцевого бюджетів від лісової галузі станом на 2021 рік були надходження, що сплачувались постійними лісокористувачами у вигляді податків та зборів у розмірі 7 млрд. 32 млн. грн, із яких – 4 млрд. 326 млн. із - державного бюджету. Вказані суми у десятки разів менше від бюджетного фінансування лісової галузі, тим більш яке спрямовується в основному на забезпечення діяльності, оплату праці наукових установ, утримання відомчих установ ПЗФ тощо.

Саме на розв'язання складних економіко-правових проблем в цій сфері, створення дієвих стимулів для розвитку приватних лісів та сприяння приватним інвестиціям у залісення має бути спрямований проект Закону щодо економічного стимулювання лісорозведення.

1. Основні шляхи економічного стимулювання впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування, що пропонується визначити законом

Основні шляхами економічного стимулювання впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування, що пропонується визначити законом, є наступні:

- 1) Компенсація витрат громадянам та юридичним особам, що мають ліси у приватній власності, при впровадженні ними заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування;
- 2) Викуп земельних ділянок приватної форми власності з метою ведення лісового господарства або створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- 3) Застосування прискореної амортизації основних засобів землекористування, лісоохоронного та природоохоронного призначення;
- 4) Видачі вуглецевих сертифікатів;
- 5) Укладення договорів про залучення інвестицій для впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування.

Розглянемо більш детально кожний напрямок економічного стимулювання, що планується закріпити у нормативній базі.

1.1. Компенсації витрат приватним лісовласникам при проведенні ними заходів із лісорозведення.

Джерела фінансування.

Відповідно до ст. 12 Лісового кодексу України, громадяни та юридичні особи у встановленому законом порядку можуть набувати у власність для лісорозведення земельні ділянки, а також можуть мати у власності ліси, створені шляхом лісорозведення на набутих у власність у встановленому законом порядку земельних ділянках. Також лісове законодавство (ст. 81 ЛК України) проголошує, що лісорозведення може здійснюватися на землях усіх категорій з дотриманням вимог щодо використання земельної ділянки за цільовим призначенням.

Згідно «Державної стратегії управління лісами до 2035 року», що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 за №1777-р, збільшення площі лісів має відбуватиметься шляхом: лісорозведення на деградованих та малопродуктивних землях всіх форм власності з обов'язковим врахуванням природних умов місцевості і відмовою від заліснення унікальних степових ділянок; запровадження механізмів стимулювання лісорозведення приватними власниками земель тощо.

Відповідно ч.2 ст. 57 Земельного кодексу України, фізичні та юридичні особи мають право на віднесення до земель лісогосподарського призначення земельних ділянок (у тому числі самозалісених), що перебувають у їх власності і належать до усіх категорій земель (крім земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення), а також ведення на них лісового господарства.

Отже, формально норми земельного та лісового законодавства, в редакції внесених у липні 2022 року змін, містять базові нормативне підґрунтя для створення лісів на землях приватної форми власності. Закон прибрав перешкоди у вигляді необхідності виготовляти проект зміни цільового призначення ділянок у разі створення лісів. Також надано право як юридичним так і фізичним особам вести на них лісове господарство, по суті, без врахування цільового призначення земель. Однак наведені зміни є недостатніми для створення реальних стимулів розвитку приватного лісоводства, оскільки не позбавляють лісовласників значного обсягу обов'язків, що покладає на них лісове законодавство. Для організації ведення лісового господарства, власник лісів на виконання ст. 14 ЛК України зобов'язаний виконувати цілий комплекс обов'язків:

- вести лісове господарство на основі матеріалів лісовпорядкування (тобто, замовлення у спеціалізованій організації матеріалів лісовпорядкування визначено обов'язком для кожного лісовласника незалежно від площі),
- виконувати інші заходи відповідно до вимог лісового законодавства (йдеться про виконання комплексу дій, пов'язаних не тільки із створенням лісів, але й їх охороною, захистом, використанням тощо);
- дотримуватися правил і норм використання лісових ресурсів (приміром, для проведення рубки дерев той же лісовласник має оформлювати лісорубний квиток, та як наслідок – вести відповідну документацію),
- вести первинний облік лісів, надавати статистичну звітність та інформацію про стан лісів і використання лісових ресурсів. Тобто, до наведених обов'язків сумлінний лісовласник має постійно займатися ведення планової та статистичної документації.

Навіть для висадки лісів громадяни повинні, на рівні із лісогосподарськими підприємствами, заздалегідь виготовляти проекти створення лісових культур, як того вимагають «Правила відтворення лісів», затверджені постановою Кабінету Кабінетом Міністрів України від 01.03.2007 за №303. Також власники лісів мають заносити до відповідних форм технічної документації результати технічного приймання та інвентаризації лісових культур. Загалом, роботи пов'язані з відтворенням лісів, приватні лісовласники, як із постійні лісокористувачі, повинні обліковувати та проводити оцінку якості.

В Україні використання землі є платним. Тож додатковою статтею витрат для власників лісів є обов'язок сплати земельного податку, ставки якого можуть складати в залежності від категорій ід різних чинників, від 0,1 до 5 % від нормативно-грошової оцінки ділянки.

Ведення лісового господарства, як вид господарської діяльності, що має на меті отримання прибутку, є господарською діяльністю. Посадка лісових культур, догляди, доповнення як мінімум вимагатимуть від власників періодичного чи постійного залучення найманої праці. Це потребує від бажаючих займатися садінням лісу державної реєстрації в якості фізичної особи-підприємця або створення суб'єкта господарювання. Отже, щонайменше громадяни, що забажають займатися вирощуванням лісів в статусі підприємців, крім наведених витрат, також будуть зобов'язані сплачувати єдиний соціальний внесок, а за наявності доходу – єдиний податок за умови перебування на спрощеній системі оподаткування.

До інших проблем додається той чинник, що в Україні практично втрачений досвід ведення приватного лісового господарства, що пов'язано із домінуванням державної форми власності на лісові землі. Тим більш, фінансування створення нових лісів протягом всього періоду незалежності країни проводилось за державними цільовими програмами, фактично в рамках застарілої адміністративної вертикалі органів управління лісовим господарством.

Відповідно до «Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, створення захисних лісових насаджень та полезахисних лісових смуг», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 за №1016, головним розпорядником бюджетних коштів є Міндовкілля. Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня та відповідальним виконавцем бюджетної програми - Держлісагентство. Вказаним порядком визначається фінансування в т.ч. заходів із лісорозведення, створення захисних лісових насаджень, полезахисних смуг. Відповідно до п. 3 вказаної Постанови, одержувачами бюджетних коштів є: державні об'єднання (підприємства), які ведуть лісовпорядкування, на землях підприємств, що належать до сфери управління Держлісагентства; державні лісгосподарські підприємства, що належать до сфери управління Держлісагентства, які не проводять рубки головного користування відповідно до обґрунтованих показників з урахуванням регіональних особливостей та природно-кліматичних умов.

Таким чином, підзаконними нормативними актами не передбачено надання бюджетної підтримки приватним суб'єктам господарювання на створення лісових насаджень, в тому числі – полезахисних смуг.

Разом з тим, відповідно до п. 2.28 ст. 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства», до сільськогосподарської діяльності серед іншого віднесено залісення, в тому числі - створення захисних лісових насаджень. Згідно п. 17-2.12 ст. 17 вказаного Закону, держава забезпечує підтримку виробників сільськогосподарської продукції, що здійснюють утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення. Порядок надання зазначеного виду підтримки визначається Кабінетом Міністрів України. Проте цей закон не містить положень, що надають підстави для отримання бюджетних дотацій для розвитку приватного лісорозведення, виплат додаткової фінансової підтримки тощо. Власне, і сам порядок надання підтримки на утримання та збереження полезахисних лісових смуг досі відсутній.

Проте бюджетне фінансування не слід розглядати як єдине джерело фінансування витрат на заходи із лісорозведення. Тим більш, в умовах безпрецедентного зростання дефіциту бюджету, скорочення видатків на другорядні цілі, та їх орієнтацію на військові потреби, ймовірність виділення суттєвих бюджетних видатків є незначною. Отже, варто розглядати можливості як найширшого залучення коштів міжнародної технічної допомоги та використання інших незаборонених джерел. Пропонується у відповідному законопроекті передбачити такі джерела фінансування відповідних заходів:

- кошти державного та місцевих бюджетів;
- кошти міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів та інвесторів;
- міжнародна технічна та/або поворотна чи безповоротна фінансова допомога;
- репарації або інші стягнення із російської федерації;
- інші джерела, не заборонені законодавством України.

Якщо порівнювати із європейським досвідом, то варто наголосити що розвиток лісового господарства в різних країнах світу також фінансується за рахунок різних джерел державного походження. Це є цільові фонди підтримки лісництва та дотації з державних бюджетів країн ЄС, державна підтримка приватних власників лісів, які спрямовані на використання потреб соціуму. Приміром, у Франції функціонує Національний лісовий фонд, основним джерелом накопичення якого є справляння спеціального податку на продажу продукції, що виготовлена із деревини. Акумуляовані кошти фонду спрямовуються на відтворення лісів, їх охорону, поліпшення ведення лісового господарства. У Норвегії створений Фонд підтримки лісового господарства, кошти якого спрямовуються на відтворення лісів, їх охорону, а також промоцію продажів лісового господарства. Головним джерелом фінансування фонду виступає обов'язкові відрахування коштів у розмірі 2

відсотків від продажу лісу, круглих лісоматеріалів та виробів із деревини. Аналогічний фонд також діє у складі бюджетної системи Італії. Джерелом наповнення його є спеціальний податок продукції із паперової маси і паперу у розмірі 0,6-3,0 відсотків від їх вартості.

Разом з тим, в деяких країнах ЄС лісогосподарські підприємства одержують дотації державного бюджету. У Франції дотації у розмірі до 40 % попередньо погоджених витрат з державного бюджету видають на закупівлю лісових культур, на захист лісів від тварин, на проведення рубок догляду у новостворених насадженнях, на будівництво та поліпшення лісових доріг.

Розглядаючи можливі формати державної допомоги особам, що мають наміри створити нові ліси, слід врахувати положення ст. 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», відповідно до яких формами державної допомоги визначені наступні види:

1) надання субсидій та грантів; 2) надання дотацій; 3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; 4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; 5) гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;... 6) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових тощо. Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 р. №1060.

У контексті напрямків компенсацій власникам лісів варто звернути увагу, на створену відносно нещодавно правову перешкоду для розвитку лісорозведення. Зокрема, у кінці 2017 року діяльність із насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів, відповідно до ч.3 ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» стала вимагати проведення оцінки впливу на довкілля (скорочено - ОВД). Проведення ОВД перетворилось на фінансово та організаційно обтяжливу процедуру для лісокористувачів. За своїм обсягом та вимогами, порядок проведення ОВД значно ускладнює реалізацію заходів із лісорозведення. Як свідчить практика, витрати на оплату виконання звітів із ОВД у спеціалізованих приватних організаціях для постійних лісокористувачів в середньому складають від 100 до 300 тис. грн. Фінансування таких витрат є обтяжливими навіть для постійних лісокористувачів державної та комунальної форми власності.

Тож для системного розв'язання проблеми, яка б обґрунтовано змінила/ліквідувала бюрократичні бар'єри та зменшила витрати буде доцільним внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» в

частині збільшення розміру площі насадження лісів, що потребує проведення ОВД із 20 до 100 га. Альтернативою такому кроку може бути запровадження відшкодування витрат лісовласникам на підготовку документації із ОВД.

Закономірно, що за такого стану частка лісів у приватній власності за різними оцінками на сьогодні не перевищує 0,2%-0,5% від площі державних лісів. Очевидна збитковість за повної відсутності державної підтримки, є основною перешкодою для приватного лісорозведення, на рівні із проблемами отримання у власність більш-менш значущих земельних ділянок для створення нових насаджень. Всі наведені правові перешкоди в їх сукупності, із вкрай нестабільним економічним станом в умовах збройної агресії, призводять до того, що ініціативи приватного лісорозведення в Україні зараз перебувають на майже нульовому рівні. Очевидно, що для прагматичного бізнесу більш комерційно та інвестиційно привабливим (із строком окупності у 3-20 років) буде вирощування сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, ніж ведення лісового господарства, що у 40-річній перспективі очевидно буде збитковими.

Проте, на даний час чинне законодавство не визначає механізмів компенсації витрат власникам лісів і лісокористувачам при впровадженні ними заходів з відтворення лісів. Тому є доцільним передбачити в проекті закону необхідність розробки Порядку здійснення компенсації витрат громадянам та юридичним особам, що мають ліси у приватній власності, при впровадженні ними заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування. Такий нормативний акт має затверджуватись Кабінетом Міністрів України.

Ліс, із його численними реальними ресурсами (деревина, другорядні лісові матеріали) так і уявними ресурсами (корисні властивості лісів) не можна розглядати лише як об'єкт цивільних прав власності. Він є складним природним утворенням, що має низку специфічних властивостей, оскільки вирощування лісів характеризується незрівнянно більшим періодом вирощування продукції, ніж сільгоспкультури.

Отже, майбутній проект підзаконного акту має передбачати перелік видів робіт із ведення лісового господарства, які підлягають компенсації лісовласникам на період до семи років, а саме: напрямом лісорозведення: садіння, висівання лісу, реконструкція насаджень, догляд за лісовими культурами, доповнення лісових культур, обробіток ґрунту під лісові культури, заготівля або закупівля насіння та садивного матеріалу, вирощування садивного матеріалу, перевірка лісового насіння, створення плантацій та догляд за ними. До витрат на лісовпорядкування повинні відноситись виплати компенсації витрат лісовпорядкування, ґрунтово-типологічне обстеження, інші види з лісовпорядкування (підготовчі роботи, розроблення проектів упорядкування територій, обстеження та дослідження деревостанів тощо).

Розгляд питань щодо надання компенсацій має визначатися комісіями, до складу яких пропонується включати представників державних органів, органів місцевого самоврядування, експерти. Підставою для розгляду має бути заява із визначеним переліком документів, що вноситься у відповідний електронний реєстр тощо.

Необхідність запровадження компенсації витрат на створення лісових насаджень фізичним особам та суб'єктам господарювання приватного сектору економіки зумовлена потребою у врегулюванні механізму сплати відшкодування понесених витрат такими особам. Також компенсування підлягають виплати на виконання матеріалів лісовпорядкування.

Інститут приватного лісового господарства досить поширений у європейських країнах, зокрема у країнах із відносно невеликими площами лісів щодо її території. Так, в контексті вивчення можливостей державної підтримки приватного лісоводства цікавий європейський досвід. У Німеччині площа приватних лісів становить 4 млн. га (36,4% загальної площі лісового фонду). За наявності 1,5 млн. приватних лісовласників, площа приватних лісовласництв варіюється від 0,1 до 20000 га і має тенденцію до дроблення через успадкування лісів дітьми. Державна підтримка приватним лісовласникам надається під час проведення лісозахисних і лісоохоронних робіт, під час обліку лісів, моніторингу за їхнім станом і проведення картографічних робіт. Останнє пояснюється тим, що вищевказані роботи складно виконати вибірково. Крім того, у багатьох випадках лісовласники не в змозі оплатити дороговартісні роботи з аеро- та космозйомки лісів.

У Чехії до 1990 р. усі ліси вважалися суспільною власністю. Нині монополію держави на лісовий фонд порушено, і вони розподілені за видами власності в таких пропорціях: державні ліси - 60%, приватні ліси - 23%, крайові ліси - 2% і муніципальні ліси - 15%. До 95% обсягу робіт у приватних лісах виконується державними лісовими підприємствами, оскільки лише 1% лісовласників об'єднався в кооперативи. За площі приватних лісів 50 і більше га всі витрати на ведення лісового господарства, охорону та захист лісу несе лісовласник. За площі лісовласництва менше 50 га консультації фахівців оплачуються державою.

У Польщі при 9 мільйонів гектар площі лісового фонду, на приватні ліси припадає 20%. Середній розмір одного лісовласництва становить 1,3 га, що свідчить про множинність (1,3 млн. чол.) дрібних власників, що значно ускладнює управління приватними лісами. Усі витрати з ведення лісового господарства оплачуються лісовласниками, при цьому в кооперативи об'єднано не більш як 1% із них. Приватні власники лісів можуть господарювати на своїх ділянках за спрощеними планами, які розробляються державними або приватними лісовпорядковими підприємствами. При цьому

процес лісокористування в приватних лісах перебуває під контролем державних надлісництв.

У Фінляндії частка приватних лісів сягає 75%. У Фінляндії діє форма комерційного підприємства «Metsähallitus», засновниками якої є Міністерство сільського і лісового господарств та Міністерство з охорони довкілля, завдання якої визначені Законом Фінляндії «Про лісову службу». На сьогодні «Metsähallitus» – це багатопрофільне комерційне підприємство. Два основних її підрозділи є бюджетними: «Лісове господарство», що дає близько 90% оборотних коштів, і «Охорона природи», що забезпечує догляд і охорону. Інші підрозділи – комерційні або госпрозрахункові. Останнє займатиметься веденням лісового господарства, в т.ч. - наданням консультаційних послуг, вирощуванням садивного матеріалу та рекреаційними послугами, що визнані комерційними видами діяльності. Подібна система управління лісами діє також у Швеції та Норвегії. З 1990 р. починаються активні процеси приватизації лісів у країнах Балтії. Так, частка приватних лісів в Естонії нині складає 60%.

Загалом, досвід європейських країн свідчить, що різноманітність форм власності на ліси вигідніше і з часом ведення до більш рівномірного використання лісів, аніж при домінуванні монопольного становища держави, як головного власника лісів. Разом з тим, економічну систему ведення лісового господарства не варто повністю наслідувати, оскільки в цих країнах власниками лісів є фермери, які поєднують лісовий менеджмент із сільським господарством. Така ситуація пояснюється тим, що приватні ліси представлені невеликими за площею наділами, які не дають власникам достатніх надходжень для покриття витрат на ведення лісового господарства. Очевидно, що ведення лісового господарства приватним підприємством без інших джерел доходів є фінансово невигідною діяльністю, оскільки актуальний рівень кореневих цін не дає стимулів для інвестування капіталу у вирощування лісів протягом тривалого часу.

У Китаї, де домінуючими є державні та колективні ліси, приватні ліси створюють насамперед на незручних і невикористовуваних землях. У законодавстві діє правило "хто посадив ліс, той і є його власником". Також реалізована програма лісорозведення шляхом виділення під індивідуальну посадку лісу "лисих" гір, піщаних пагорбів і невеликих пусток. При цьому землі залишаються у власності держави. Крім того, з 1984 р. існує практика передання власності селянським дворам або іншим господарським об'єднанням на умовах підряду. У результаті в гірських районах Китаю сформувалися спеціалізовані двори селян-лісівників.

Цікаві рішення щодо збереження лісів і збільшення лісових площ ухвалені в Монголії. У цій країні визначено організацію громадського лісоводства, а також заохочення приватного лісівництва шляхом стимулювання

лісовирощування та подальшого викупу штучних насаджень у державну власність. Лісівництво передбачає впровадження самоврядування лісами на місцевому рівні через залучення до цієї справи представників населення, сільської адміністрації, лісгоспів та наукових установ. Крім того, ведення лісогосподарських робіт здійснюватиметься шляхом оренди лісових ділянок окремими сім'ями або їхніми групами на певний період. При цьому враховуються інтереси всіх сторін, а також умови охорони, відтворення та використання ділянок лісу, що перебувають в оренді.

Разом з тим, відсутність економічних стимулів та обмеженість державної допомоги призводить до панування державної власності на ліси. Приміром, у Турції майже 3% лісових земель перебували у володінні приватних юридичних осіб до 1945 року. Однак на підставі Закону №4785 були націоналізовані всі лісові землі площею понад 5 га. Сучасне турецьке законодавство не заохочує залісення на землях, що знаходяться у приватній власності, внаслідок відсутності стимулів. Ці території вважаються лісами і підпадають під дію лісового законодавства, яке забороняє інвесторам переводити лісові землі в інші категорії для використання в інших цілях. Лісове законодавство також діє в якості засобу щодо приватного лісорозведення, оскільки не дозволяє інвесторам використовувати залісені території для рекреації, житлового будівництва та комерційних видів землекористування. Приватні власники також мають покрити всі видатки на замовлення матеріалів лісовпорядкування, управлінню та захисту лісів, що визначені у Лісовому кодексі.

Як бачимо подібний досвід управління лісовим господарством, за яким не заохочуються приватні ініціативи у лісорозведенні, стає суттєвою завадою для повноцінного розвитку лісового сектору в цілому.

1.2. Впровадження вуглецевих сертифікатів

У 2015 році на 21-ій сесії Конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату в Парижі, у контексті сталого розвитку задекларовано перехід до моделі низьковуглецевої економіки. Проголошена модель має протистояти змінам клімату за умови використання потенціалу лісів для запобігання зміні клімату шляхом поглинання парникових газів. Передусім - вуглекислого газу, та утримання вуглецю у лісових екосистемах. За різними оцінками дослідників, припинення деградації лісових масивів могло б знизити до 30 % акумуляцію в атмосфері глобальних антропогенних викидів парникових газів. На міжнародному рівні визнано важливу роль лісу, як головного наземного поглинача парникових газів.

Згідно з офіційною національною звітністю України до РКЗК ООН (Ukraine's Greenhouse Gas Inventory 1990-2020 – Kyiv 2022), лісове господарство в Україні – єдиний сектор економіки держави, який більше поглинає вуглецю, ніж

викидає. Тож лісове господарство України має значний потенціал, який залишається недооціненим та нереалізованим.

Відповідно до «Державної стратегії управління лісами до 2035 року», що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 за №1777-р передбачається розроблення заходів з адаптації лісів до зміни клімату і збільшення стійкості лісів до кліматичних змін шляхом: в т.ч. - впровадження сучасних (інноваційних) технологій у лісовирощуванні, догляді за лісом, охороні та захисті лісів, переходу на вирощування та формування лісів, наближених до природних, різнопорідних та різновікових, з використанням місцевих порід дерев, стійких до кліматичних змін в сприятливих ґрунтово-кліматичних умовах.

У даному контексті, одним із перспективних способів, в який може реалізувати завдання із збільшення площ лісів є вуглецеве кредитування. Систему торгівлі вуглецевими кредитами впровадив Кіотський протокол, підписаний на конференції ООН зі зміни клімату в 1997 р., який передбачає реалізацію проектів зі зниження викидів парникових газів. Вуглецеві кредити нараховуються, коли проект призводить до зниження або відсутності викидів таких газів, як вуглекислий газ (CO₂) і метан (CH₄). Вуглецеві кредити — це певна квота у формі сертифікату для країни чи іншого суб'єкта на викиди визначеної кількості парникових газів. Такою квотою можна торгувати в разі, якщо повна норма не використовується. Тобто власник такого вуглецевого сертифіката має право на викид однієї тони CO₂ або ж еквівалентної кількості іншого парникового газу. При цьому такий сертифікат можливо реалізовувати на міжнародному ринку за його поточною ціною. Механізм спільного впровадження, створений Кіотським протоколом, дозволяє промисловим країнам торгувати цими кредитами, пов'язаними з конкретними проектами.

На даний час вуглецеві кредити можуть продаватися на вуглецевих ринках добровільно (добровільний ринок вуглецю) або обов'язково (ринки відповідності). Ринки вуглецю є формою перетворення викидів CO₂ на товар, що за рахунок торгівлі вуглецевими квотами та/або вуглецевими кредитами. На відміну від добровільних вуглецевих ринків, де основною метою є нейтралізація вуглецевого сліду, що мотивується корпоративною соціальною відповідальністю та зв'язками із громадськістю, обов'язкові ринки врегульовані нормативно-правовими документами. Такі ринки тісно пов'язані із міжнародними зобов'язаннями країн щодо скорочення викидів парникових газів, використовують Механізм чистого розвитку (МЧР) згідно з Кіотським протоколом чи системою торгівлею викидів. Кожна тона CO₂ вимірюється у вуглецевих кредитах/квотах або CER (сертифіковані скорочення викидів). Кожний CER присуджується за кожну тону ПГ, яку проект скорочує, уникає або видаляє. Проекти, що бажають запропонувати квоти на обов'язкових ринках, повинні мати підтвердження реального скорочення викидів

відповідними органами (валідаторами та верифікаторами), зареєстрованими у встановленому порядку задля гарантування реального досягнення скорочення викидів.

Провідною платформою таких відносин можна назвати Європейську систему торгівлі викидами (EU ETS), що позиціонується, як наріжний камінь політики Європейського Союзу у боротьбі зі зміною клімату і його ключовим інструментом для рентабельного скорочення викидів парникових газів. Це найбільший вуглецевий ринок у світі. В цілому ж глобальний ринок вуглецевих кредитів оцінюється в близько \$215 млрд. Також торговельна схема ETS, як інструмент декарбонізації економіки, передбачена і в угоді про асоціацію між Європейським Союзом та Україною.

У зв'язку з цим виявляється перспективним реалізація екологічних проєктів із створення нових лісів, як поглиначів вуглецевого газу та генераторів нових вуглецевих одиниць, які зможуть придбавати виробництва, нездатні перейти на вуглецевонейтральну продукцію. Вуглецева одиниця може являти собою ліквідний цінний папір – вуглецевий сертифікат (зелену облігацію), який надаватиме право на викид 1 тони вуглеця. Вуглецеві одиниці верифікуються міжнародними власниками реєстрів таких одиниць.

Проте вітчизняне законодавство не містить визначення терміну «вуглецевий сертифікат» в контексті використання у лісовому секторі. Також не розроблені механізми його видачі, обігу та погашення, ведення відповідного реєстру тощо. Тобто, спеціальної регуляторної бази для організації торгівлі вуглецевими сертифікатами виключно для лісового сектору поки що не створено. Тому надзвичайно важливим вважаємо запровадження спеціальних норм у законопроект щодо стимулювання лісорозведення про обіг вуглецевих сертифікатів, як окремого виду цінних паперів.

Встановлення правових, організаційних та фінансових засад регулювання обігу вуглецевих сертифікатів створить можливості вітчизняним суб'єктам господарювання виходити на вуглецеві ринки та отримувати додаткові кошти на стале ведення лісового господарства.

У разі встановлення цін на вуглець через запровадження відповідних податків або створення реально працюючих механізмів системи торгівлі викидами, це має створити економічні стимули для реального сектору економіки скорочувати викиди, заохочуючи таким чином розвиток іноваційно чистих технологій і практик. Власне, ціноутворення на викиди вуглецю може приносити прибуток, який інвестувати у збільшення лісових площ, як поглиначів парникових газів.

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» в редакції, що набрала чинності із липня 2020 року, безпосередньо містить суміжний предмет правового регулювання стосовно вуглецевих сертифікатів – зелені облігації. Згідно ч.1 ст. 18 вказаного Закону, емісію зелених облігацій може

здійснювати особа, що реалізує або фінансує проект екологічного спрямування. Кошти від розміщення зелених облігацій спрямовуються на фінансування та/або рефінансування витрат проекту екологічного спрямування. У разі якщо емітентом зелених облігацій є держава України, кошти від їх розміщення використовуються відповідно до Бюджетного кодексу України. Також цим законом надано визначення поняття «проект екологічного спрямування», окреслені засади правового регулювання реалізації таких проектів тощо. До них віднесено проекти у сфері альтернативної енергетики, енергоефективності, мінімізації утворення, утилізації та переробки відходів, впровадження екологічно чистого транспорту, органічного землеробства, збереження флори і фауни, водних і земельних ресурсів, адаптації до змін клімату, а також інший проект, спрямований на захист навколишнього природного середовища, впровадження екологічних стандартів, скорочення викидів у навколишнє природне середовище.

Однак запровадження наведеного регулювання не є гарантією ефективного використання такого фінансового інструменту усіма категоріями власників таких облігацій. Досвід держав світу з організації та розвитку ринку зелених облігацій свідчить, що їх ефективне застосування можливе тільки у разі вироблення та впровадження єдиної цілісної державної політики, гармонізованої з міжнародним законодавством, яка враховуватиме провідні світові практики та особливості національних умов. В більшості держав розроблено відповідні нормативно-правові акти, визначено механізми стимулювання розвитку ринку зелених облігацій, встановлено нові міжнародні стандарти інвестування.

Проекти із створення нових лісів на відносно значних площах мають реалізовані як інструмент зниження емісій та збільшення поглинання парникових газів. Відомості про екологічні проекти при встановленні регулювання повинні вноситись до відповідного реєстру.

Головною складністю реалізації таких проектів у лісовій сфері буде необхідність збереження результатів залісення протягом тривалого часу та необхідність продовжувати такі заходи у довгостроковій перспективі. Залісені площі мають нарощуватись, але не скорочуватись. Відповідно, зберігатимуться ризики втрати вуглецю, а також знищення насаджень від пожеж, хвороб, а також власне - зупинення фінансування таких кліматичних заходів із різних причин. Хоча природа таких небезпек є різною, ефект в них має бути один: повне або часткове знищення результатів у вигляді депонування вуглецю у деревостанах та у ґрунтах наслідок викидів CO₂ в атмосферу (внаслідок лісової пожежі, іншого порушень лісів або припинення фінансування).

Наприклад, за законодавством штату Каліфорнія (США) комерційним компаніям із 2015 року дозволяється купувати вуглецеві кредити. Ціна такого

сертифікату – столітня оренда певної ділянки лісу. Розмір ділянки розраховується так, щоб кількість кисню, що поглинається деревами повністю перекривало вуглецевий слід компанії. Якщо дерева із якоїсь причини перестають виділяти кисень, вуглецевий кредит анулюється. Однак масштабні пожежі 2018-2022 р.р. в Каліфорнії повністю знищили всю систему захисту від парникових газів, розраховану на 100 років. Тож запобіжними заходами для таких ризиків може бути страхування або створення відповідних обмежувальних приписів. При формуванні нормативно-правової бази слід передбачити відповідні вимоги та правила на описані випадки.

Загалом, при визначенні видів проектів екологічного спрямування особливу увагу слід приділяти їх ефективності, а також здатності їх довготривалому і додатковому (до природних систем) утриманні зниженні емісії та збільшення поглинання парникових газів. На даний час реалізація таких проектів стримується відсутністю відповідних нормативів їх реалізації, а також порядку верифікації результатів, що мають бути досягнуті, визначення ціноутворення тощо.

Впровадження правової бази для обігу вуглецевих сертифікатів дасть змогу залучати фінансування для реалізації проектів екологічного спрямування в сфері лісорозведення, стимулювати соціально-економічний розвиток регіонів, що позитивно впливатиме на виконання завдань, визначених у стратегіях розвитку територій, державних органів. Водночас як вітчизняні так і міжнародні суб'єкти господарської діяльності, що випускатимуть вуглецеві сертифікати (зелені облігації), зможуть диверсифікувати джерела залучення фінансування для реалізації відповідних проектів, отримати конкурентні переваги щодо залучення додаткового інвестиційного ресурсу. Крім того, екологічні проекти в сфері лісорозведення утворюють фундамент для формування в Україні ринку екосистемних послуг лісів. В свою чергу, це дозволить суттєво підвищити економічну мотивацію до збереження лісів місцевими громадами та бізнесом.

1.3. Укладення договорів на залучення інвестицій

Проектом закону щодо стимулювання лісорозведення пропонується запровадження договорів про здійснення інвестицій у відтворення лісів. Такі договори будуть являти собою правочин, в якому визначається порядок та умови залучення інвестицій для впровадження заходів з лісорозведення та лісовпорядкування з подальшим отримання винагороди інвестором у вигляді вуглецевого сертифікату.

Зокрема, ініціатива про укладення договору про залучення інвестицій для впровадження заходів з лісорозведення може виходити як від інвестора, так і від постійного лісокористувача, власника лісів або власника земельної ділянки, на якій впроваджуються заходи з лісорозведення або здійснення лісовпорядкування.

Залучення інвестора для впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування постійними лісокористувачами державної та комунальної форми власності пропонується здійснюється на конкурсній основі з урахуванням вимог Закону України «Про інвестиційну діяльність». Вказаний закон (ст. 1 Закону) визначає інвестиціями всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект.

Відповідно до ч. 3 ст. 2 Закону, інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей. Інвестиційний проект - це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності з використанням цінностей відповідно до положень цього Закону. Отже, створення лісових насаджень створить підстави для їх віднесення до інвестиційних проектів.

Інвестиційний проект оформлюється у вигляді планово-розрахункових документів, необхідних та достатніх для обґрунтування інвестування, організації та управління роботами з реалізації проекту в межах визначених вартості та терміну його реалізації.

1.4. Викуп ділянок для суспільних потреб

Для розвитку всіх форм власності на ліси важливе значення має інституційне середовище лісового сектору. Особливо – система захисту прав власності на лісові землі, яку багато дослідників вважають ключовим фактором інвестиційної привабливості лісового господарства фактично будь-якої країни. Із метою збільшення лісистості країни, як один із напрямків економічного стимулювання, має бути впровадження на рівні закону реальних можливостей викупу земельних ділянок приватної власності з метою ведення лісового господарства.

Відповідно до вимог закону, примусове відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені із мотивів суспільної необхідності – це перехід права власності на земельні ділянки, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, до держави чи територіальної громади з мотивів суспільної необхідності за рішенням суду (ст. 1 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності»- надалі Закон про відчуження). Тобто без рішення суду відібрати в людини земельну

ділянку, право власності на яку вона оформила в належний спосіб, ніхто не може. Примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності можливе лише земельних ділянок, які перебувають у приватній власності фізичних чи юридичних осіб. Таке відчуження є підставою припинення права приватної власності на землю та виникнення права комунальної чи державної власності на відчужену земельну ділянку. Підставою для примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності є неотримання згоди власника земельної ділянки на її викуп для суспільних потреб.

Відповідно до ч. 1 ст. 7 Закону про відчуження, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та в порядку, визначених цим Законом, мають право викупу земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб. В тому числі - для таких суспільних потреб як ведення лісового господарства. Відповідні зміни були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів», що набув чинності 10 липня 2022 року. Відтак, потенційна можливість викупу земельних ділянок приватної форми власності для створення лісових насаджень законом передбачена. Разом з тим, закон не прибрав суттєві неузгодженості

Тому в проекті закону має бути передбачено, що викуп земельних ділянок приватної форми власності з метою ведення лісового господарства має здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому Законом про відчуження. Перед цим такі ділянки повинні обстежуватися у визначеному порядку. Порядок обстеження ділянок з метою подальшого викупу слід закріпити у підзаконному акті - наказі, що затверджуватиметься Міндовкілля, як профільним центральним органом виконавчої влади.

Як вже зазначалось, згідно положень Закону про відчуження, викуп земельних ділянок для суспільних потреб не є примусовим. Спершу, у разі виникнення такої потреби (суспільної необхідності) відповідні органи повинні прийняти рішення про викуп даної ділянки, далі звернутися до власника даної ділянки та обговорити умови такого викупу. Процес викупу земельної ділянки може бути проведений шляхом укладення договору купівлі-продажу, який підлягає нотаріальному оформленню та державній реєстрації, або договору міни, у випадку коли відбувся обмін земельної ділянки, що мала бути викуплена на іншу. І лише у разі відмови власника від такої пропозиції уповноважений на те орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування після прийняття рішення про відчуження земельної ділянки може ініціювати судовий розгляд такого питання. Тобто, земельна ділянка може бути відчужена за рішенням суду.

Суб'єктами, що приймають рішення про викуп в межах території району пропонується визнати районні державні адміністрації,

Важливим етапом викупу є визначення викупної ціни. Тож проектом закону слід передбачити, що у разі викупу земельних ділянок, де власниками вже створені лісові насадження та яким вже проведені виплати понесених компенсацій, вказані витрати не вираховуються з викупної ціни земельної ділянки.

1.5. Застосування прискореної амортизації основних засобів

Для підприємств амортизаційні відрахування є головним джерелом інвестицій і часткового поповнення обігових коштів. Причому йдеться не про просте відтворення наявних основних засобів, а про регулярну зміну їхньої активної частини – базового технологічного обладнання, яке визначає в кінцевому підсумку витрати виробництва і конкурентоспроможність продукції.

За правильного використання амортизаційні відрахування могли б стати підвалиною для науково-технічного та інноваційного розвитку. Законодавство України передбачає п'ять методів нарахування амортизації: прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, методу прискореної амортизації, методу кумулятивного і виробничого. Підприємство може застосовувати норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачені податковим законодавством.

Ідеології інноваційного розвитку найбільше відповідає метод прискореної амортизації. Прискорене формування амортизаційного фонду розширює можливості для інновацій. Разом з тим, прискорена амортизація ефективна для рентабельних підприємств, що перебувають на загальній системі оподаткування.

Застосування прискореної амортизації надає можливість максимізувати суму амортизації у порівнянні із загальними правилами.

Згідно вимог Податкового кодексу України, при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств на період з 01 січня 2020 року до 31 грудня 2030 року платники податку на прибуток мають право під час розрахунку амортизації щодо основних засобів:

- четвертої групи (машини та обладнання) та п'ятої групи використовувати мінімально допустимий строк амортизації, який дорівнює два роки;
- третьої групи (передавальні пристрої) та дев'ятої групи використовувати мінімально допустимий строк амортизації, який дорівнює п'ять років.

Такі основні засоби мають одночасно відповідати таким вимогам:

- введені в експлуатацію платником в межах одного з податкових (звітних) періодів з 1 січня 2020 року до 31 грудня 2030 року;
- не були у використанні (тобто є «новими») саме для такого платника - такі необоротні активи не були відображені в обліку у складі основних засобів раніше);
- використовуються у власній господарській діяльності та не можуть продаватися або надаватися в оренду іншим особам (крім платників податків, основним видом діяльності яких є послуги з надання в оренду майна).

Водночас зауважу, що вказаний напрямок економічного стимулювання орієнтований на постійних лісокористувачів – філій ДП «Ліси України», інші державні та комунальні лісогосподарські підприємства, котрі є платниками податку на прибуток на загальних підставах. Разом з тим, найбільш оптимальними податковою формою для суб'єктів приватного лісорозведення на сьогодні є спрощена система оподаткування обліку та звітності із сплатою єдиною податку. Тож наведений вид стимулювання у сфері залісення не варто розглядати як пріоритетний. Однак він повинен визначатися законом як додаткова можливість зменшення податкової бази для спеціалізованих лісогосподарських підприємств.

2. Щодо принципів економічного стимулювання, що мають бути визначені проектом закону

Засадами економічного стимулювання на рівні майбутнього закону мають окреслені відповідні начала, незаперечні зобов'язання, що об'єктивно мають бути властиві відповідним правовідносинам.

Перш за все, засадами економічного стимулювання впровадження заходів із лісорозведення в проекті закону повинні визнаватись принципи ведення лісового господарства. Зокрема, такі як безперервність та невиснажливість використання лісових ресурсів, ведення господарства на засадах сталого розвитку, а також застосування науково-обґрунтованого підходу, що узгоджується зі ст. 43, 19, 55, 64 ЛК України.

Також закон має передбачати в якості незаперечених зобов'язань учасників відносин відкритість та публічність. Вказані вимоги слід забезпечувати шляхом формування, ведення і надання відкритого доступу до інформації про залісені площі, обсяги виплачених коштів компенсацій тощо.

Прогнозованість та послідовність у даній сфері повинна реалізовуватись шляхом створення стабільної законодавчої та нормативно-правової бази з питань стимулювання лісорозведення та суміжних напрямків.

Справедливість (рівність) економічного стимулювання лісорозведення забезпечується шляхом пропорційності розподілу державної підтримки та можливого обмеження максимального розміру підтримки на одного суб'єкта.

Ефективність економічного стимулювання має втілюватися через створення сприятливих умов для реалізації заходів стимулювання з метою мінімізації економічних, природніх ризиків у веденні лісового господарства власниками лісів та постійними лісокористувачами.

Наведені засади правового регулювання повинні обов'язково відображені у тексті нормативно-правового акту.